MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta tas-27 ta' Marzu, 2007

Citazzjoni Numru. 915/1985/1

Joseph Cutajar
vs
Michael Camilleri

Il-Qorti,

A. CITAZZJONI:
Rat ic-citazzjoni tal-attur li biha ppremetta:

Illi ftit zmien ilu l-attur kien ghamel xoghol tal-aluminium ghad-dar tal-konvenut u fuq talba tieghu.

Illi ta’ dan ix-xoghol il-konvenut kien ghad fadallu jhallas lill-attur bilanc ta’ hames mija u hamsa u hamsin Lira Maltin (Lm555).

Illi l-konvenut ghalkemm interpellat sabiex ihallas kien baqa’ inadempjenti stante li ma kienx hallas dan il-bilanc li kien cert, likwidu u dovut.

Illi fil-fehma ta’ l-attur il-konvenut ma kellu ebda eccezzjoni x’jaghti ghat-talba tal-hlas tal-kreditu fuq imsemmi.

Illi ghall-finijiet tal-artikolu mija u sebgha u sittin (167) tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili l-attur kien annetta affidavit immarkat bhala dokument “A”.

L-attur talab lill-Qorti:

1. Tghaddi ghas-sentenza bid-dispensa tas-smigh tal-kawza a tenur tal-Artikolu mija u sebgha u sittin (167) u artikoli sussegwenti tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili.

2. Tikkundana lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma ta’ hames mija u hamsa u hamsin Lira Maltin (Lm555), rapprezentanti bilanc ta’ somma akbar dovuta lill-attur bhala bilanc ta’ prezz ta’ xoghol tal-Aluminium li l-istess attur ghamel lill-konvenut.

Bl-ispejjez komprizi dawk ta’ l-ittri ufficjali tad-29 ta’ Mejju 1985 u tal-10 ta’ Gunju 1985, u bl-interessi.

Il-konvenut gie ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti, il-lista tax-xhieda, u d-dokument prezentati mill-attur.

B. ECCEZZJONIJIET:

Rat il-verbal tat-28 ta’ Gunju 1985 (fol 17) li minnu jirrizulta li l-Qorti awtorizzat lill-konvenut jipprezenta nota ta’ eccezzjonijiet.

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tal-konvenut li biha eccepixxa:

1. Illi t-talba attrici kienet infondata fil-fatt u fid-dritt, stante li l-konvenut ma kienx debitur ta’ l-attur.

2. Salv eccezjonijiet ohra permessi mil-Ligi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u l-lista tax-xhieda prezentati mill-konvenut.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Rat id-digriet tat-28 ta' Gunju 1985 (fol 7) li bih gie nominat Dr. Joseph R. Micallef bhala perit legali.

Rat id-digriet tal-4 ta' Ottubru 1985 (fol 8) li bih gie nominat bhala perit tekniku l-A.I.C. Michael Abnelo Refalo.

Rat il-verbal tal-14 ta' Marzu 2001 (fol 73) li minnu jirrizulta li gie nominat bhala perit legali Dr. Mark Chetcuti, u dan in sostituzzjoni tal-perit legali precedenti Dr. Joseph R. Micallef li kien gie elevat ghall-gudikatura.

Rat il-verbal tat-13 ta' April 2005 (fol 168) li minnu jirrizulta li Dr. Joseph Buttigieg gie nominat bhala perit legali in sostituzzjoni ta' Dr. Mark Chetcuti.

Rat illi fis-seduta tal-15 ta' Novembru 2006 (verbal fol 178) Dr. Raymond Zammit u Dr. Joseph Zammit McKeon ezentaw lill-Perit Tekniku Michael Angelo Refalo milli jikkonferma r-rapport bil-gurament stante l-indispozizzjoni tieghu.

Rat ir-rapport tal-perit legali Dr. Joseph Buttigieg u tal-perit tekniku l-A.I.C. Michael Angelo Refalo (fol 179 ***et seq***)li fih ghamlu s-segwenti kunsiderazzjonijiet u konkluzjonijiet:

"KUNSIDERAZZJONIJIET:

DWAR L-ISTIMI MAHRUGA MILL-ATTUR

9. Tezisti parentela bejn il-partijiet ghall-kawza. L-attur jigi z-ziju tal-mara tal-konvenut.

10. Il-konvenut u martu ordnaw xoghol ta' aperturi ta' l-aluminium ghand l-attur.

Fi kliem l-attur, l-ordni saret fi tliet partijiet u inghataw stimi verbali f'kull kaz.

Fil-kontro ezami ta' l-attur, fis-seduta tas-17 t'Ottubru 1986, insibu hekk:

"Ma nafx ezatt meta saret l-ewwel ordni. Pero` rrid nghid li fil-fatt tliet (3)ordnijiet saru minn mart il-konvenut. L-ewwel ordni saret dwar hamest (5) itwieqi, zewg'Bay Windows', u l-parapett. L-istima ta' din l-ewwel ordni kienet ta' Lm580 … … Nikkoregi ruhi w nghid li l-ewwel ordni kienet tinkludi wkoll zewg (2) bibien ….

It-tieni ordni kienet meta giet tghidli, ftit wara l-ewwel ordni, li ddecidew li jaghmlu l-gallarijiet mill-wicc 'il fuq bis-saqaf b'kollox.. …

It-tielet ordni kienet saret ftit wara billi mart il-konvenut immodifikat it-tieni ordni fis-sens li, naha minnhom, kellha tkun bil-bieb, u l-gallariji jkunu s'isfel.

11. Fi kliem l-attur ukoll, l-inkarigu gie moghti lilu bl-ordni li tirrizulta mill-verbal tas-seduti tat-30.09.85 (fol. 94 tak-process) u tal-11 ta' Novembru 1985, (fol. 101 u 102 tal-process) :

[Seduta 30.09.85]

"Meta mart il-konvenut giet tkellimni, qaltli li kienet kisbet post u dahlet f'hafna spejjez, pero` kien mehtieg li jsiru fih diversi aperturi. Meta mort fuq il-post, sibt li dawn l-aperturi mehtiega kienu jikkonsistu: f'hamest itwieqi zghar ta' 38 pulzier b'32 pulzier, b'zewg bibien kull wahda; zewgt itwieqi kbar, bi tliet bibien kull wahda-tnejn jinfethu lagemba u tan-nofs 'il fuq u 'l isfel u zewg bibien tal-gallarija, b'zewg aperturi l-wahda ……

Wara li kont kejjilt dan ix-xoghol, kont tlabt lil ibni Emanuel biex jaghmlilha l-istima …. Fl-istimi jiena kont ghadt lil ibni li, ghal ragunijiet ta' parentela, kellna stimi ridotti, u cioe Lm35 flok Lm45 ghal kull wahda mit-twieqi z-zghar (taz-zewg bwejbiet), Lm50 flok Lm60 ghal kull wahda mit-twieqi l-kbar, u Lm70 flok Lm80 ghal kull wiehed miz-zewg bibien, u Lm100 ghall-parapett.

Ghandi nghid li qabel ma kont lestejt l-istima, mart il-konvenut qaltli li x-xoghol xtaq iqieghdu fil-post zewgha peress li qaltli li l-lavranti tieghi huma daqsxejn traskurati …

… Hi accetat il-prezz u heggitni biex ma ndumx ma naghmel ix-xoghol. Jien wegibtha li ser nibdih, u tlabtha tibghatli depositu ta' Lm200. L-ghada giet b'mitejn Lira (Lm200), pero` qaltli li ddecidew li jaghmlu l-gallarijiet maghluqa, cjoe' mill-wicc 'il fuq, izda dan mhux immedjatament. Riditni pero` li naghtiha stima taghhom. It-tqeghid, kieku sar il-ftehim, ta' dawn il-gallarijiet ukoll kien se' jsir mill-konvenut.

Jien fil-fatt mort kejjilt dawn il-gallariji …… Wara li ghamilt dawn il-kostatazzjonijiet, gharraftha li l-istima titla' ghal Lm170 l-wahda flok Lm230. Ghandi niccara li din l-istima ma kenitx tinkludi l-prezz tax-xoghol ta' tqeghid … …

Fis-seduta tal-11 ta' Novembru 1985, l-attur zied jixhed hekk (fol. 101 u 102 tal-process) :

"Ghandi nghid li l-ftehim kien biss ghall-provista u l-fattura tal-materjal, izda t-tqeghid kellu jsir mill-konvenut peress li jinqala'. Irrid nghid ukoll li rigward il-gallariji mart il-konvenut kienet qaltli biex ma nahdimx fuqhom mal-ewwel, u fil-fatt jiena kkonsenjajt it-twieqi u l-bibien biss. Dwar l-istima tal-prezz globali, bil-gallariji komprizi, nghid li din tammonta ghal disa' mija u hamsa u hamsin lira (Lm955), minghajr il-poggaman. Li kieku l-poggaman kellu jkun inkluz fl-ordni, l-istima titla' b'mitt lira (Lm100) ohra.

Meta tajt lil mart il-konvenut l-istima tal-gallarija kont diga kkonsenjajt il-bibien u t-twieqi kollha bil-hgieg. Xi jumejn wara li tajtha l-istima tal-gallariji "bla taht", u cjoe mill-hogor tal-gallarija 'l fuq, kienet giet mart il-konvenut fil-workshop u qaltli li l-konvenut iddecieda li l-hogor tal-gallarija tal-konkos kien se' jnehhih u riedu li l-gallarija kollha tkun tal-aluminju. Qaltli li riedet il-gallarija mis-sbieh, tajtha disinn (cjoe halliet f'idejja) pero ghedtilha li, peress li issa zdied ix-xoghol, gallarija kompluta kienet ser tqum izjed. Jien ghedtilha li gallarija shiha tqum mat-Lm350, pero ghal ragunijiet ta' parentela, kont qed nitlobha Lm275 kull wahda, kompluta bis-saqaf b'kollox, u bis-"sealing", eskluz it-tqeghid li l-konvenut kellu jaghmel hu."

12. Irrizulta illi kien hemm l-inkarigu moghti mill-konvenut u kemm l-istimi mahruga mill-attru, saru kollha bil-fomm. Fir-rigward ara wkoll il-bidu tat-tieni paragrafu tax-xhieda ta' Lydia Camilleri, fis-seduta tas-6 ta' Marzu 1986 (a fol. 122 tal-process).

13. Ix-xoghol kollu li dwaru l-attur ta' stima, gie maghmul mill-attur u ikkonsenjat lill-konvenut, hlief ghall-aluminium tal-parapett.

14. Is-soqfa tal-gallariji l-attur hadimhom u mar biex jikkonsenjahom, izda dawn gew rifjutati minn mart l-konvenut billi, kif xehdet hija stess, dakinhar filghodu zewgha kien ghamel is-soqfa tal-gallariji hu, minn materjal differenti mixtri minnu. Ara fol.124 tal-process, para. 5.

15. **Il-partijiet ma jaqblux dwar jekk l-istimi moghtija mill-attur kienux jinkludu l-prezz tat-tqeghid ta' l-istess xoghol ta' l-aluminium, ordnat mill-konvenut**.

16. Ghal kull buon fini, l-esponenti jindikaw illi l-prezzijiet ikkwotati mill-attur u accettati mill-konvenuti, kienu s-segwenti:

Lm35 ghal kull wahda mit-twieqi z-zghar
Lm50 ghal kull wahda mit-twieqi l-kbar

Lm70 ghal kull bieb
Lm275 ghal kull gallarija shiha

Fir-rigward ta' dawn il-prezzijiet, l-esponenti wara li ezaminaw il-provi kollha u hadu in konsiderazzjoni l-prezzijiet vigenti fis-suq ghal xogholijiet simili, fiz-zmien li sar x-xoghol mill-attur, jidhrilhom illi l-prezzijiet ikkwotati mill-attur ghall-istess xoghol mhux biss kienu prezzijiet ragonevoli izda wkoll ma kienux jinkludu l-prezz tat-tqeghid ta' l-istess aperturi.

17. Ghalhekk il-kontenzjoni tal-konvenut, kif formulata fl-ewwel paragrafu tad-dikjarazzjoni guramentata taieghu, cioe lil-istimi kienu jinkludu wkoll it-tqeghid, (fi kliem il-*konvenut "mano d'opera"*) fil-fehma ta' l-esponenti ma hix verosimili, m'ghandhiex tittiehed in konsiderazzjoni, anzi ghandha tigi skartata.

18. **Ghaldaqstant, l-esponenti jaccettaw bhala korretta l-istima mahruga mill-attur, ta' Lm955, ghax-xoghol ordnat u minnu mahdum minghajr it-tqeghid.**

DIFETTI FIX-XOGHOL TA' L-ATTUR

19. Il-konvenut jilmenta minn difetti fix-xoghol ta' aperturi mahduma mill-attur u konsenjati lilu.

Dwar ix-xoghol ta' aperturi mahduma mill-attur, sar access mill-perit tekniku fit-23 t'Ottubru 1985 (fol. 97 tal-process et seq). Fl-istess access irrizulta hekk :

Il-perit tekniku innota illi :

Fis-sular ta' fuqnett, u cjoe' t-tielet sular :

a) It-tieqa fil-washroom fiha 28 ¼" x 28 ½ " ; ghandha l-handle jahbat mat-tebqa l-ohra meta tigi biex taghlaqha;

b) Dwar it-tieqa fit-tromba tat-tarag ma hemm l-ebda lment ;

Fit-tarag, bejn it-tieni u t-tielet sulari: tieqa 36 ½ ” x 32 ¼ ” inhadmet akbar mill-apertura. Gie konstatat li kellha titwessa’ l-apertura biex toqghod ic-caccisa;

Fit-tieni sular :

a) Il-konvenut attira l-attenzjoni tal-perit tekniku li l-bieb li jaghti ghall-gallarija mikxufa, fuq taht ma fiehx battent minn barra; u zied jghid li jekk kif sar dan il-bieb huwa skond l-arti u s-sengha, huwa ma ghandu l-ebda lment dwaru. Il-perit tekniku innota illi dan il-bieb huwa xi ftit imdendel, pero` l-konvenut stqarr li dwar dan ma hux qed jilmenta. L-attur issottometta illi f’bibien simili ma hix prattika li jsir battent fil-parti ta’ isfel fuq barra;

b) Fil-gallarija mghottija, il-perit tekniku immota li l-purtelli fil-genb xellug ma jaghlaqx tajjeb, u meta jkun maghluq, jidher id-dawl minn bejn il-frame u l-pilastru; hemm ukoll qarsa jew makkjatura fil-parti tal-frame ta’ taht; il-konvenut allega li dina grat meta lavrant ta’ l-attur illieva dan il-purtell biex jipprova jirrangah. L-attur ammetta li, fil-fatt hekk kien gara. Il-perit tekniku innota wkoll li t-tieni purtell mix-xellug fil-faccata tal-gallarija jixxengel u jidher id-dawl minn bejn il-frame u l-pilastru meta l-purtell ikun maghluq.

Il-konvenut attira l-attenzjoni tal-perit tekniku li d-disinji forma ‘djamant’ mal-wicc tal-gallarija huma mwahhlin bis-sealer u mhux bil-viti. Huwa zied jghid li jekk kif twahhlu huwa skond l-arti u s-sengha, dwar dan m’ ghandux ilment.

Il-perit tekniku innota li s-saqaf ta’ din il-gallarija ma huwiex ta’ l-aluminju.

c) Tieqa fil-kamra tal-banju 58 ½ ” x 43 ½ ”. Din hija tieqa bi tliet tebqiet. It-tebqa tan-nofs ghandha l-parti ta’ fuq biss li tinfetah. Il-konvenut allega li huwa kien ordnha tinfetah kollha. Il-perit tekniku innota li l-parti tat-tebqa tan-nofs li tinfetah ma tinghalaqx tajjeb; u li l-handles jahbtu mal-pilastru meta tigi biex taghlaq iz-zewg tebqiet tal-gnub. Il-konvenut ilmenta wkoll dwar li t-tebqa li ma tinfetahx ma sarilhiex sealer.

Fit-tarag bejn l-ewwel u t-tieni sular :

Tieqa 34 ½ ” x 37 ”. Il-perit tekniku innota li din it-tieqa inhadmet akbar mill-apertura. Gie kkonstatat li kellha titwessa’ l-apertura biex toqghod ic-caccisa.

Fl-ewwel sular :

a) Il-konvenut ghamel l-istess kummenti dwar il-bieb tal-gallarija mikxufa ma fihx battent fuq taht minn barra. Il-perit tekniku innota li dan il-bieb gie mahdum pjuttost izghar mill-apertura li fiha twahhal.

b) Fil-gallarija moghttija l-konvenut ghamel l-istess rimarki dwar li d-disinji ‘djamant’ fuq barra huma mwahhlin bis-sealer u mhux bil-viti; il-perit tekniku innota li s-saqaf tal-gallarija ma hux tal-aluminju; li l-purtelli huma izghar mill-frames; u li kellu jizdied tubu fil-genb xellug peress li l-gallarija nhadmet fuq wisa’ uniformi waqt li fil-fatt kienet imxattra. L-attur ammetta li l-kejl kien ittiehed biss fil-genb lemin li hu idjaq mill-genb xellug. Dwar il-purtelli, l-attur issottometta illi f’din is-sura ta’ purtelli li fihom gholi ta’ 40 ” u huma mdendlin fuq zewg cappetti ta’ 4”, il-purtelli ta’ bilfors jixxenglu.

c) Tieqa fil-kcina li dwar it-tebqa tan-nofs taghha il-konvenut ghamel l-istess kummenti kif kien ghamel ghat-tieqa ta’ fuqha, cjoe’ tal-kamra tal-banju fit-tieni sular. Din it-tieqa wkoll inhadmet akbar mill-apertura, tant illi din kellha titwessa’ biex tqoghod ic-caccisa.

Fil-pjan terren:

Tieqa li nhadmet pjuttost izghar mill-apertura li fiha 42 ½ ” x 33”.

Gie kkonstatat ukoll li ma hemmx poggaman fit-tarag tal-parapett u l-partijiet qablu dwar li l-poggaman li kien hemm stivat fl-entrata ma nhadimx mill-attur. Gie ukoll ikkonstatat li l-bieb ta’ barra, li huwa tal-injam, ma fih ebda ‘grille’ ta’ l-aluminju. Bhala ilmenti generici, il-konvenut

irrivela illi mkien ma saru tappijiet fejn hemm toqob fl-aluminju; li ma sarux gangetti fejn normalment isiru; u li ma sar ebda sealer.

20. Fil-fehma ta’ l-esponent perit tekniku, id-difetti li rrizultaw waqt l-access:

i. Huma ta’ natura lievi u setghu facilment jigu rrangati; u
ii. Huma in parti attribwibbili ghax-xoghol mahdum mill-attur u in parti attribwibbli ghat-tqeghid li sar mill-konevut.

21. Dwar l-ilment tal-parti civili rigward it-twessiegh ta’ l-aperturi, sabiex tkun tista’ toqghod ic-caccisa, l-esponenti jirrilevaw illi kieku t-tqeghid kien parti mix-xoghol kuntrattat lill-attur, allura kien ikollu jaghmlu hu. Izda ladarba l-partijiet ftehmu li x-xoghol tat-tqeghid kellu jsir mill-konvenut isegwi li dan kien xoghol li kellu jaghmlu l-istess konvenut.

22. L-attur ghandu jirrispondi biss ghad-difetti li rrizultaw fix-xoghol tieghu u mhux ghal dawk id-difetti li feggew minhabba t-tqeghid ta’ l-aperturi.

23. Mhux possibbli li wiehed jaghti bil-preciz x’ghandu jitnaqqas mill-prezz ghal kull difett partikolari li ghalih huwa responsabbli l-attur.

Izda, fil-fehma ta’ l-esponenti, ikun gust u ekwu jekk fuq bazi ta’ *arbitrio bono viri* jitnaqqsu hamsin lira maltija (Lm50) mill-prezz shih kwotat mill-attur. Dana purament ghad-difetti fix-xoghol attribwibbli lill-istess attur, kif ukoll ghal xi spejjez ta’ “piping’ li hallas ghalihom il-konvenut biex iqieghed l-aperturi, liema piping kien inkluz fl-istima ta’ l-attur.

24. Ghaldaqstant, il-prezz alobali ta’ Lm955 ikkwotat mill-attur ghandu jigi ridott b’Lm50 ghal Lm905.

DEWMIEN BIEX ISIRU S-SOQFA TAL-GALLERIJI

25. Irrizulta wkoll li l-inkwiet bejn il-partijiet beda meta l-attur dam biex ikkonsenja s-soqfa tal-galleriji.

Mid-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut, jirrizulta illi l-galleriji gew konsenjati fl-20 ta' April 1985. Jirrizulta wkoll illi l-attur obbliga ruhhu li jwahhal is-soqfa fit-22 t'April 1985. Din l-obbligazzjoni ma saritx bil-miktub u ma hix konfermata millattur.

Da parti tieghu, l-attur spjega ghaliex ma setax jikkonsenja s-soqfa flimkien mal-galleriji. L-attur spjega illi hu ma setax jiehu l-qies preciz tas-soqfa qabel ma jitqieghdu l-galleriji fil-post, billi ried jaqta s-soqfa skond il-qisien li jirrizultawlu.

It-tqeghid tal-galleriji ma kienx responsabbli ghalih l-attur, billi ma kienx inkluz fl-istima li kien ta.

Barra hekk, l-attur qal li ma kienx irnexxielu jsib il-materjal mehtieg ghas-soqfa mall-ewwel, izda malli sab il-materjal hadem l-istess soqfa u mar biex jikkonsenjahom.

26. Irrizulta illi l-konvenut deherlu li ma kellux jistenna aktar, minhabba l-biza tal-maltemp, u ghalhekk kien xtara materjal differenti u ghamel hu soqfa ta' l-istess galleriji, proprju dakinhar filghodu li l-attur mar biex jikkonsenjalu s-soqfa.

Minhabba li l-konvenut kien ga ghamel u wahhal is-soqfa hu, mart il-konvenut irrifjutat is-soqfa mahduma mill-attur. L-attur hadhom lura fil-workshop tieghu, izda billi kienu maqtughin tal-qies, ma setghux jintuzaw u kellhom jintremew.

27. Fir-rigward ta' din il-vertenza, l-esponenti fl-ewwel lok jaghmlu s-segwenti konsiderazzjoni.

Skond il-konvenut, il-galleriji gew konsenjati fl-20 t'April 1985. Skond ic-citazzjoni, l-attur ipprezenta l-ewwel ittra ufficjali fid-29 ta' Mejju 1985, cioe ftit aktar minn xahar wara. Allura wiehed jikkonkludi li l-attur zgur mar biex

jikkonsenja s-soqfa tal-galleriji f' gurnata bejn l-20 ta' April u t-28 ta' Mejju 1985.

Il-perijodu involut ma jirrizultax li huwa zmien esagerat.

L-esponenti jidhrilhom illi ghalkemm wiehed jista' jifhem l-inkonvenjent li seta' kien qieghed isofri l-konvenut, minhabba possibilta` ta' maltemp, fic-cirkostanzi dan il-fatt wahdu ma kienx legalment jiggustifika l-azzjoni drastika mehuda minnu meta qabad u ghamel is-soqfa hu, minn materjal differenti. Dana tenut kont anke tal-perjodu ta' zmien li ghadda bejn il-konsenja tal-galleriji u meta l-attur mar biex jikkonsenja s-soqfa taghhom. Inoltre, lanqas jirrizulta sodisfacentement mill-provi illi l-konvenut avza lill-attur li kien ser jaghmel is-soqfa hu. Anqas ma rrizulta sadisfacentement illi l-konvenut informa lill-attur li dan ta' l-ahhar kellu jieqaf mix-xoghol fuq is-soqfa tal-galleriji.

Ghalhekk il-konvenut ghandu jinzamm responsabbli anke ghall-materjal tas-soqfa li l-attur kellu jarmi. Dan il-prezz kien inkluz fl-istima.

28. Il-partijiet jaqblu li l-konvenut hallas lill-attur Lm400 akkont.

KONKLUZJONI

29. Ghal dawn ir-ragunijiet, l-esponenti jikkonkludu illi:

i. L-istima tax-xoghol ta' aperturi mahduma mill-attur fuq l-inkarigu tal-konvenut, li ma kenitx tinkludi x-xoghol ta' tqeghid, kienet ta' Lm955.

ii. Minn dan il-prezz ghandha titnaqqas is-somma ta' Lm50. Dan ghal difetti fix-xoghol mahduma mill-attur, ghal liema difetti l-istess attur huwa responsabbli, u ghal prezz ta' materjal ta' piping mixtri mill-konvenut meta dan kien inkluz fl-istima ta' l-attur.

iii. Peress li l-konvenut hallas is-somma ta' Lm400 akkont, allura fadallu jhallas lill-attur is-somma ta' Lm505.

Ghalhekk it-talbiet ta’ l-attur irrizultaw gustifikati u jimmeritaw li jigu milqugha fis-sens fuq spjegat.”

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

Il-partijiet ipprezentaw noti ta’ osservazzjonijiet li jinsabu a fol 198 u 203 rispettivament. Il-konvenut ikkritika r-rapport peritali u sostna li:

“ghalkemm interpellat kontinwament, l-attur ikkonsenja biss is-sebat itwieqi u zewg bibien sal-31 ta’ Marzu 1985. Dawn pero` gew konsenjati biss u ma twahhlux mill-attur, kif kien miftiehem. Infatti, kellu jwahhalhom l-esponent. Mhux biss, izda l-offetti konsenjati saru b’qisien sbaljati tant li l-esponent kien kostrett iqatta’ partijiet minn xi hitan biex setghu jidhlu f’posthom.”

Kif irrizulta mir-rapport peritali ma’ liema konkluzjonijiet din il-Qorti bazikament taqbel il-konvenut stess kien talab li jwahhal l-aperturi hu stess u infatti anke l-prezz tax-xoghol jikkorrispondi max-xoghol fl-aperturi u mhux inkluz il-prezz ghax-xoghol ta’ tqeghid. In-numru ta’ aperturi konsenjati gie kunsidrat ukoll mill-periti nominati mill-Qorti. Il-periti kkunsidraw il-fatt tal-qies li ma qabilx.

Il-konvenut sostna wkoll li:

“L-attur obbliga ruhu li fit-22 ta’ April 1985 jwahhal s-soqfa u l-hgieg, pero` naqas li jaghmel dan ghalkemm kien jaf li t-temp ma kienx jippermetti aktar dewmien. Peress li ghaddew xi granet ohra u dan l-ahhar xoghol baqa’ ma sarx, unikament htija tal-inadempjenzi kontinwi tal-attur, dan gie infurmat li l-bqija tax-xoghol kien ser jkun ordnat minn haddiehor.”

Dan l-aspett ukoll gie kunsidrat mill-periti. L-inkonvenjent tal-konvenut u x’kellu jsofri minhabba l-possibbilta` ta’ maltemp gie evalwat u l-periti hassew li ma kienx legalment gustifikabbli l-azzjoni drastika mehuda mill-konvenut meta qabad u ghamel is-soqfa hu minn materjal differenti. Gie kunsidrat anke l-fattur tal-perjodu ta’ zmien li ghadda bejn il-konsenja tal-gallariji u minn meta mar l-attur biex jikkonsenja s-soqfa taghhom. Hu importanti hafna li l-konvenut stess qatt ma avza lill-attur li kien ser

jaghmel is-soqfa hu stess halli jieqaf mix-xoghol fuq il-gallariji. Dan lill-attur ikkawzalu hela ta' materjal apparti xoghol inutli.

Il-konvenut ilmenta wkoll:
"Fic-citazzjoni tieghu, l-attur isostna li l-esponent, ghax-xoghol fuq imsemmi, ghad fadallu jhallas bilanc ta' hames mija u hamsa u hamsin lira (Lm555)."

Izda jemergi car li l-istima ghax-xoghol ta' aperturi li kien prezz ragunat hafna kien jammonta ghal Lm955 u gie mnaqqas Lm50 ghal difetti fix-xoghol b'mod li l-ammont dovut kien ta' Lm905. Irrizulta wkoll car li l-konvenut hallas biss is-somma ta' Lm400 akkont u ghalhekk johrog car li l-bilanc dovut huwa ta' Lm505 meta fic-citazzjoni l-attur kien talab il-hlas ta' Lm555.

Il-fatti l-ohra kollha msemmija fin-noti tal-partijiet gew trattati diga mill-periti u din il-Qorti tikkondividi l-mod kif gew studjati.

Dwar l-eccezzjoni tal-konvenut li mhux id-debitur tal-attur din certament ma gietx pruvata u ghalhekk hija michuda.

Dwar it-talba tal-attur ghall-kundanna tal-konvenut ghall-hlas ta' Lm555 kif intqal fuq il-Qorti hija konkordi ma' dak li qalu l-periti li l-konvenut ghad fadallu jhallas lill-attur is-somma ta' Lm555 u ghalhekk tikkundannah jaghmel dan il-hlas.

Dwar imghax jinghad li l-principju generali hu li dan jiddekorri minn meta l-ammont dovut ikun gie likkwidat. Il-principju hu li ***in illiquidis non fit mora*** ghax l-imghax ghandu jghaddi biss minn meta l-ammont huwa cert, likwidu u skadut u cioe` mhux minn xi somma ***da likwidarsi***, fejn l-ammont mitlub jirrizulta li mhux kollu dovut. Jekk l-ammont ma jkunx likwidu d-debitur ma jkunx jaf kemm ghandu jhallas u minhabba f'hemm ma jkunx jista' jhallas u ghalhekk ma jkunx moruz fil-pagament. Dan il-principju huwa konsegwenza naturali tal-fatt li qabel dik il-likwidazzjoni u approvazzjoni d-debitur ma jistax jinghad li jkun kostitwit ***in mora***. Ara f'

dan is-sens dawn is-sentenzi fejn il-gurisprudenza tista' tghid hija pacifika:

Salvatore Camilleri noe vs Candida Dimech ed altri (9 ta' April, 1877) fejn il-Prim'Awla tal-Qorti Civili ddecidiet illi:
".............il debitore di una somma non liquida non deve interessi se non dal giorno della liquidazione............."

Negoziante Vincenzo Strati vs Tito Boselli noe (18 ta' Ottubru, 1909) fejn il-Qorti Kummercjali rriteniet illi:
"I crediti illiquidi, sebbene commerciali, non producono interessi che dal giorno della liquidazione".

Mallia Tabone Utrinque – 8 ta' Dicembru, 1903

Filippo Farrugia Gay vs Padre Antonio Buhagiar dei Minori Conventuali noe (12 ta' Mejju, 1916) fejn il-Qorti ta' l-Appell qatghet illi:
"Ma non essensdo chiesta una somma liquida, gli interessi non possono decorrere che dalla data della liquidazione, la quale nel caso sotto esame segue mediante la presenti decisione".

Vincente Grech et vs Onor. Prof. AIC John Gatt noe (24 ta' Ottubru, 1941) fejn il-Qorti ta' l-Appell ghal darb'ohra qatghet illi:
" ....meta s-somma ma tkunx likwidata l-imghax jibda jiddekorri mill-gurnata tal-likwidazzjoni".

Maria Ellul Bonnici et vs Felice Mercieca et noe (26 ta' April, 1950) Qorti Civili Prim'Awla:
"L-imghaxijiet ma humiex dovuti mill-gurnata tat-talba meta d-debitu jkun incert u illikwidu, izda mill-jum tal-likwidazzjoni u ta' l-approvazzjoni taghha".

William Sare` vs Carmel sive Charles Sammut – Qorti ta' l-Appell 29 ta' Mejju, 1988.

Anthony Mercieca vs in-Nobbli Salvino Testaferrata Moroni Viani et (16 ta' Dicembru, 1991):
"Ammont likwidu jew ammont illikwidu huma espressjonijiet ekwivalenti ghal ammont determinat jew

ammont indeterminat u dawn huma dejjem riferibbli ghall-pretensjonijit avvanzata fit-talba ta' l-attur. Huwa l-attur li jiffissa t-termini tal-pretensjoni tieghu u huwa jaghzel jekk jitlobx ammont minnu determinat jew jitlob ammont indeterminat li ghandu jigi determinat mill-Qorti".

Anthony Buhagiar pro et noe vs Edward Scerri – App Civili Superjuri tat-30 ta' Marzu, 2001.

Irid jinghad li kien hemm xi eccezzjonijiet ta' meta l-Qrati taghna hassew li l-imghax seta' jkun dovut qabel. Hekk insibu li fil-kawza deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet **Francis Xavier Aquilina vs Andrew Mamo nomine** deciza fid-19 ta' Novembru 2001 inghad:

"Din il-Qorti allura mhix qeghda b'mod kategoriku tghid illi ma jistghux jezistu cirkostanzi fejn l-imghax ikunu wkoll dovuti fuq ammont li ma jkunx ghadu materjalment gie likwidat bl-applikazzjoni tal-principju *in illiquidis not fit mora*, specjalment fejn ir-responsabilita' ghad-danni tkun giet ammessa. Il-gurisprudenza illi l-attur "ma setghax jitlob interessi anterjuri ghall-prezentata tac-citazzjoni ghaliex hu ben stabbilit fil-gurisprudenza nostrali li f'kawza ta' likwidazzjoni jinghataw biss interessi mid-data tas-sentenza..........." hi s-suggett ta' zvilupp gurisprudenzjali li ghad irid jigi verifikat.

Omissis

B'dana kollu din il-Qorti f'kawza b'mertu bhal dak taht ezami ma kellhiex tonqos li tesplora l-possibilita' li dak il-principju jkun temperat fejn tkun ovvja l-assunzjoni ta' responsabilita' ghall-hlas tad-danni u fejn allura n-nuqqas ta' likwidita' tkun tirreferi ghal ammont pretiz, u mhux ghall-accettazzjoni tar-responsabilita' ghall-hlas tieghu. Fejn imbaghad l-ammont effettivament likwidat ikun jirrizulta li hu sostanzjalment l-istess bhal dak pretiz mill-kreditur, il-Qorti setghet tqis li kienu jokkorru cirkostanzi fejn kellha tassigura li d-debitur ma jigix avvantaggjat semplicement mir-riluttanza tieghu li jhallas bl-iskuza li l-ammont ma kienx determinat gudizzjarjament, billi jiffranka l-hlas ta' l-imghax sakemm l-ammont jigi definittivament likwidat." [kliem sottolineat minn din l-Qorti]

Posizzjoni simili ttiehdet fil-kawza deciza mill-Prim'Awla fil-kawza fl-ismijiet **Citadel Insurance p.l.c. vs Johann Ciantar** deciza fl-20 ta' Gunju 2002 [Imh J R Micallef] fejn jinghad:
"Hija wkoll il-fehma taghha li meta talba ghall-hlas ta' danni hija maghrufa jew facilment determinabbli sa minn qabel jinbdew il-proceduri gudizzjarji li jkollhom jittiehdu biex jintalab dak il-hlas, l-imghax ghandu jiddekorri minn dak inhar li ssir l-ewwel intima b'att gudizzajrju (jekk dan ikun sar) u mhux minn dak inhar li eventwalment tinghata s-sentenza li tikkonferma dak l-ammont;" [kliem sottolineat minn din l-Qorti]

Fil-kawza deciza mill-Prim' Awla fis-16 ta' Ottubru, 2002 fl-ismijiet **Blye Engineering Company Limited vs Paolo Bonnici Limited** [Imh G Valenzia] b'referenza ghal ***in illiquidis non fit mora*** inghad:
"Din il-massima ma ghandiex applikazzjoni assoluta u jista' jkun hemm kazi fejn il-Qorti ma tapplikahiex, ghaliex diversament tkun qedgfha taghti vantagg lid-debitur. Kaz bhal dan huwa meta l-likwidazzjoni ma tkunx tista' ssir minhabba htija tad-debitur. Fuq din il-kwistjoni ikkummenta Giorgi (Teor Obbligaz Vol III pag 202). U ara sentenza Vol LXXXI-I-359 Schembri vs Dr L Buhagiar 28/2/1997."

Ghalhekk il-principju generali hu li ***in illiquidis non fit mora*** ghax l-imghax ghandu jghaddi biss minn meta l-ammont huwa cert, likwidu u skadut ghalkemm tezisti l-possibilita` li dak il-principju jkun temperat fejn tkun ovvja l-assunzjoni ta' responsabilita` ghall-hlas tad-danni u fejn allura n-nuqqas ta' likwidita' tkun tirreferi ghal ammont pretiz, u mhux ghall-accettazzjoni tar-responsabilita` ghall-hlas tieghu.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghal dawn il-motivi tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma ta' Lm505 bl-ispejjez 10/11 ghall-konvenut u 1/11 ghall-attur u bl-imghax mil-lum kontra l-konvenut.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------